

Astronómiou nadchol nielen žiakov, ale aj svoju manželku

Svetozár Štefeček, profesor fyziky a chémie na gymnáziu v Senici, nie je len radový pedagóg. Je to človek, ktorého fascinácia hviezdami a vesmírom sa premenila na celoživotné poslanie.

V Sobotišti, svojej rodnej obci, vedie Svetozár Štefeček už roky astronomický krúžok, kde neúnavne rozvíja talenty mladých. Jeho výnimočný prístup k mimoškolskej činnosti nedávno ocenila aj odborná verejnosť, keď si prevzal prestížnu Cenu Dionýza Ilkoviča. Cieľom tohto ocenenia je zviditeľniť a odmeniť tých najlepších učiteľov prírodných vied, ktorí venujú svoj čas talentovaným deťom mimo bežného vyučovania. A presne to profesor Štefeček robí.

Na svetovej úrovni

Čo láka deti k tomuto unikátne mu koníčku? „**Samozrejme, že ich priťahuje, ak sa môžu ďalekohľadom pozrieť na Mesiac alebo Saturn. Je to iný zážitok, ako vidieť ich obraz na počítači,**“ opisuje pedagóg.

Samotné pozorovanie je však, ako vraví, len čerešničkou na torte. Na krúžku sa žiaci učia komplexným zručnostiam: poznávaniu súhvezdí, výpočtom dráh planét, či určovaniu jasnosti hviezd. Profesor však netlačí na pílu. „**Je jasné, že nie z každého vyrastie astronóm, no máme aj súťaživé typy. Na deti sa nenaším naliehať, ale mať s nimi kamarátsky vzťah,**“ hovorí.

A tento prístup prináša ovocie. Z jeho krúžku vzišlo viacero talentov, ktoré dosahujú výborné výsledky na domácich i svetových súťažiach. Jedna z jeho žiačok, Jana Švrčková, sa nedávno vrátila zo stáže na Európskom južnom observatóriu v Chile, kam sa dostane len hŕstka vyvolených.

Profesor Štefeček preniesol lásku k vesmíru nielen na svojich žiakov, ale rovnako nadchol aj vlastnú manželku. Hoci pôvodne vyštudovala literatúru a históriu, dnes s manželom spolupracuje. Spoločne zostavili metodický pracovný zošit pre mladých astronomov, ktorý vydala Sloven-

ská ústredná hviezdáreň v Hurbanove. Okrem toho mu pomáha v rámci krúžku, ktorý sa stretáva každý piatok, a často organizujú spoločné nočné pozorovania oblohy.

Betlehemska Hviezda: Pohľad do Minulosti

Jednou z najfascinujúcejších oblastí astronómie je možnosť skúmať vesmír spätne. „**Vďaka poznatkom o zákonitostiach vesmíru nám počítače umožňujú nahliadnuť, čo sa dialo v minulosti a interpretovať rôzne javy, ktoré v ňom nastali,**“ vysvetľuje Štefeček.

Práve vďaka tejto metóde dokážu vedci interpretovať aj to, čo sa dialo na oblohe počas príchodu Ježiša Krista na svet, keď sa zjavila slávna Betlehemska hviezda. Ľudstvo si dlho myslelo, že išlo o kométu – a tak ju aj slávne zobrazil taliansky umelec Giotto di Bondone na obraze Klaňanie troch kráľov.

Štefeček však objasňuje súčasné vedecké poznatky: „**Keď vedci skúmali historické pramene,**

o kométe sa nenašla žiadna zmienka. Namiesto toho zistili, že okolo roku 6 pred našim letopočtom – ktorý sa považuje za reálny dátum narodenia Krista – boli na oblohe videné viaceré konjunkcie.“

Konjunkcia je zdanlivé priblíženie planét, v tomto prípade Venuše a Jupitera alebo Jupitera a Saturna, ktoré patria k najjasnejším objektom na našej oblohe. Hoci je konjunkcia bežný jav, táto ich kombinácia bola viditeľná len zriedka, čo spôsobilo, že žiara na oblohe sa stala výnimočným a neprehliadnutelným úkazom.

Hviezdáreň v novom šate

Vesmír neprestáva Svetozára Štefečka fascinovať ani po mnohých rokoch. Najnovšie sa intenzívne zaujíma o astrofotografiu. „**Na oblohe sa stále niečo deje, menia sa pozície objektov vo vesmíre, čo je esteticky veľmi zaujímavé,**“ vysvetľuje. Práve vďaka fotografiám z vesmíru môže návštevníkom hviezdárne sprostredkovať informácie tou najpopulárnejšou a najkrajšou formou.

V blízkej budúcnosti by sa hviezdáreň mala rozširovať a modernizovať. Profesor Štefeček verí, že to povzbudí záujem verejnosti o návštevu. Už dnes ju možno navštíviť po dohode – organizujú sa individuálne aj skupinové prehliadky či školské exkurzie v areáli základnej školy, kde hviezdáreň sídli a ponúka rôzne náučné a interaktívne programy.

Lenka Vančová

Foto: Archív S. Štefeček, Hviezdáreň Sobotište

Na foto konjunkcia Merkúra s Venušou nad Kunovskou priehradou.

